

OF HET KLOPT . . .

26.7.55 10 N. 22

WIE TE WERK GAAT als Barth, wie iets zo nieuws onderneemt — al lijkt het startpunt op het ei van Columbus — die begint een avontuur. Hij gaat immers vragen naar de vooronderstellingen van de christelijke prediking, naar de reeds lang geldende waarheid, waarop zij berust. Hij waagt het nergens a priori een grens te stellen aan dit vragen. Hij is op weg **vóórwaarts** om te vinden wat **achter** z'n rug reeds vaststond; hij gelooft, dat de prediking uniek is; ook dat zij **wáár** is; en ook dat zij werkzaam is. Maar hij is op weg als een nomade, als de patriarchen, als Israël in de woestijn, als de Joden in de diaspora, als de apostelen, die van het éne naar het andere continent óvervaren. Hij is op weg naar het begrip; het begrip niet van de **záák**, die ondoorgrondelijk is, maar het begrip van de onderstellingen van de zaak, zoals deze onder mensen gestalte heeft aangenomen. Hij is op weg en heeft geen richtsnoer dan alleen het Getuigenis. Zijn angstige vraag, althans zijn gespannen vraag is altijd... of het klopt. De onderstellingen van de prediking moeten namelijk **kloppen met het Getuigenis**, waaraan de prediking getuigenis geeft; op weg, in uiterste bewegelijkheid en in open confrontatie met wat hem ontmoet, ducht de theoloog geen gevarën (al zijn er zovele als bomen langs de weg en als pannen op de daken), geen gevaren dan dit éne dat wat hij **vóórwaarts** gaande vindt, niet klopt met hetgeen hij reeds in de rug heeft. Hij komt in zekere zin met alles klaar, maar de Schrift tégen zich te hebben, dat zou het einde van alles zijn. Terwijl hij **gáát** moet hij tegemoet gaan, wat er al **stáát**. Het is de aangewezen ómweg, om tot het begrip te komen, het is de meest radicale toepassing van Anselmus' zinspreuk: *credo ut intelligam*, ik geloof, opdat ik zou mogen begrijpen.

GEVEN WIJ EEN PAAR eenvoudige voorbeelden. De preek „wordt gehouden”. Dat zegt niets. Op zichzelf verklint het met alle andere aethertrillingen. Haar inhoud echter voert een pretentie, die elke andere, die ooit aan mensenwoorden gehécht werden, te boven gaat. Zij onderstelt, dat God zelf spreekt. God, die in zoverre naamloos is, als van Hem geen definitie is te geven dan die Hij zelf van Zich zelf geeft in Zijn **dáden**, in Zijn daad-woorden en woord-daden. „Ik zal zijn, die Ik zijn zal.” — Maar dit veronderstelt, dat de prediking zichzelf ontledigen zou als ze zichzelf

eigenmachtig vult met de pretentie het Woord Gods te zijn. Dit eigen Woord is de veronderstelling van wat wij een preek noemen. Veronderstelling echter, noodzakelijk, in tweeërlei zin: dat het Woord reeds geschied is in de historie en dat het **zál** geschieden in onze historie. De distantie tussen Woord en woord is enorm. De afstand tussen toen en nu is duizelingwekkend, de spanning van het heden tussen vervuld verleden en onvervulde toekomst (de toekomst van eventueel het volgende ogenblik) is eigenlijk niet te dragen. Maar over wèlk woord spreken wij, als wij de hoofletters gebruiken? Niet over de prediking als zodanig! Over de Openbaring als zodanig? Ja, maar ze is zonder criterium niet te herkennen! De prediking onderstelt de geldigheid van het getuigenis der Schrift. De Schrift is het criterium. Maar nu, wat waarborgt de geldigheid van dat getuigenis? Wat maakt Openbaring tot Openbaring, waaraan ontleent zij in laatste instantie haar **wáárheid**, haar heilsmacht, haar algemeengeldigheid? Aan God-Zelf in Zijn presentie, Zijn genaderijke tegenwoordigheid.

En zo komt Barth tot de leer van de **drievoudige gestalte van het Woord**: Openbaring, Schrift, verkondiging. Wij kunnen dit nu niet nader uitwerken. Waar het bij dit voorbeeld op aankomt is alleen dit, dat we bij deze leer aangaande een geestelijke successio apostolica, aangaande de „indirecte identiteit” van Openbaring en Schrift, aangaande de open canon, aangaande de Bijbel, als het **concrete middel**, waardoor de Kerk aan Gods eenmaal gebeurde Zelfbetuiging herinnerd wordt en tot verwachting van toekomstige openbaring opgeroepen wordt, om in de ruimte (niet tussén herinnering en verwachting) maar ván herinnering en verwachting, om in de ruimte, die door herinnering en verwachting samen gesticht wordt, tot de verkondiging zich te laten machtigen en te laten uitrusten — waar het bij dit alles op áánkomt is de vraag: of het **klópt**... Deze vraag begeleidt voortdurend het streven tot een redelijke omschrijving van het geheimenis te komen.

HET ZOU NIET GOED zijn eenvoudig te verklaren: het klopt.... We kunnen echter wel vragen: betekent „woord” in de Bijbel ooit iets anders dan **gespróken** woord? Is het volk Gods niet voortdurend afhankelijk van het nieuwe woord der profetie en der onderwijzing? Wordt de Wet Gods niet misverstaan als zij

anders verstaan wordt dan als een regel, waarbinnen de persoonlijke roeping nog moet worden gehóórd? Is het **wezenlijk** doeleind van profeten en apostelen niet tot volk en enkeling te **spréken**? Is dit spreken niet steeds tegelijk waar èn werkzaam? Wordt ooit „openbaring” genoemd wat door niemand wordt **gehoord**? Is tot de openbaring niet de schepping van de hoorder, de ontvanger, de gezegende te rekenen? Wordt ooit „openbaring” genoemd een waarheid, die in zichzelf evident is? Spreekt de Bijbel **over zichzelf als om aan zich zelf getuigenis** te geven? Wat leert ons Gen. 1 en Joh. 1 over het woord, het spreken, het scheppend en lichtgevend spreken Gods? Wat bedoelt Ps. 56 : 11 met de betuiging: „in God zal ik het **Woord** prijzen; in de Here zal ik het **Woord** prijzen”? Is het niet telkens als een ster, een meteor, een zaad: „de Here heeft een **woord** gezonden in Jakob en het is gevallen in Israël” (Jes. 9 : 7)? Wat betekent: het gras verdort, de bloem valt af, maar het **Woord** van onze God bestaat tot in eeuwigheid (Jes. 40 : 7 v.)? Hoe plaatsen wij het woord: „de mens zal bij brood alleen niet leven, maar bij alle woord, dat uit de mond Gods uitgaat (Deut. 8 : 3; Matt. 4 : 4)? We zijn geneigd te zeggen, dat het wel lijkt of het klopt; en sommigen zullen geneigd zijn te zeggen: is dat nu álles, is dat nu zo revolutionnair? Dit spreekt toch **allemaal vanzelf**! Dus is ook de leer van de drievoudige gestalte van het Woord evident.

JA, MAAR DE OUDERE, ook de klassiek-gereformeerde dogmatiek zag het zo niet, of troebel of inconsequent. Die leerde immers de letterlijke of organische inspiratie van de Schrift; die verstond „woord” allereerst als **intellectuele** waarheid, die leerde de gesloten canon; die scheidde Schrift en Geest; die hield de prediking niet voor een eigen volwaardige gestalte van de Openbaring zelf? Die was bovendien minder bekommerd om de structuren van de Schrift dan om de **bewijspplaatsen** uit de Schrift; die kon het horen niet als een nieuwe vrijheid verstaan; die maakte de Schrift ook lós uit het actuele verband met het apostolaat en stelde de Kerk te **zelfstandig tegenóver** het gebeuren van de verkondiging, van het praesens: „Ik ben het, die met u spreek” (Joh. 4 : 26).

EN DAT HING weer samen met een niet ten volle honoreren van het „Immanuel”, van „het is vol-

bracht". Een hele tijdsleer is gemoeid met het recht plaatsen van de geldigheid en werkzaamheid der verkondiging; want zij sluit de actualisering in zich, hier en nu, van de volheid des tijds, van de vervulde zin van alle tijden, van onze tijd, van onze persoonlijke tijd. „Dit maakt de bijbelse gestalten tot die merkwaardige, door geen morphologie aangaande het wezen van het genie te omvatten Johannes-gestalten, daarom geldt van hen, zij het op zeer verschillende wijze: de ijver voor Uw huis heeft mij verteerd (Ps. 69:10), daarom kunnen zij, terwijl ze toch juist voor zichzelf geen aanspraak maken op autoriteit, met hun gebrekking mensenwoord, telkens weer een ongehoorde autoriteit eisen en ook verkrijgen; dit kwam over hen, dit Woord, en het wil door hen steeds opnieuw over de Kerk komen, dit wil uitgeroepen worden als het volstrekt dringendste, wat iedere tijd en in iedere tijd ieder mens en ieder mens in elk opzicht horen kan en moet: dat dit „God met ons” geschied is. Midden in de menselijke geschiedenis en als een déél daarvan, maar nu juist niet zoals perioden van de geschiedenis overigens plegen te geschieden, namelijk geen voortzetting behoevende, geen aanvulling verdragende, niet bover, zich zelf uitwijzend en niet naar een ver gelegen doel strevend, in zichzelf geen uitleg behoevend en niet toegankelijk voor de minste toevoeging of mindering, ook niet in staat zijn gesteltenis te veranderen, maar midden in de stroom van het worden: het zijn, het slechts door zichzelf bewogen zijn, midden in de zee van het onafgeslotene en wisselende en zich-veranderende, midden in die zee het afgesloten gebeuren, het volbrachte zijn, de vervulde tijd” (K.D. I, 1 S. 118 f.).

Dáárom omdat dit alléén goddelijk is, daarom zegt Barth over de bijbelschrijvers wat de vroegere theologen over de predikers zeiden: dat zij afhankelijk waren van Gods eigen spreken, dat zij door de genade alleen werkzaam konden en kunnen getuigen van de Waarheid. Alleen van de Openbaring zelf kan men zeggen, dat zij niet dialectisch, niet paradoxaal, dat zij ongebroken en geldig, dat zij zonder voorbehoud tegelijk waar en werkzaam is. De verkondiging is de menselijke herhaling van het getuigenis der Openbaring; de Schrift is de feitelijke herinnering aan de Openbaring doordat zij heenwijst naar de Acte van de vrijheid Gods, naar de dáádwerkelijkheid van de Genade, die zich in de tijd en in alle tijden vanuit de Tijd, Gods eigen Tijd op aarde, voltrekt.

OMDAT DE SCHRIFT ons — wat ieder praktisch al wist — als levend geleide, als sacramenteel teken van presentie gegeven is, vervalt die fatale houding van dit of dát te moeten „vasthouden” (het Ware houdt ons vast), dit of dat te moeten „verdedigen” (het Woord is zó royaal, dat het, behalve zijn eigen verdediging, de gans-onverdiende dekking en verdediging van zijn tegenstanders voert) — dit of dat te moeten geloven, op straffe van.... aan dit of dat niet te mógen twijfelen, aan dit steunbeertje niet te mogen wrikken en dat venster ginds, omdat het wat beslagen is, niet te mogen schoonwissen — dat alles vervalt. Het vervalt niet omdat de mens, autonoom geworden, zich nu te buiten gaat aan zijn critische of creatieve vrijheid, het vervalt omdat aan de Schrift het koningszegel van Gods vrijheid is gehecht, van Zijn souvereiniteit, een souvereiniteit, die niet boven maar in de tijd, niet boven het vlees, maar in ons vlees, niet onmenselijk, bovenmenselijk, tégenmenselijk zich opricht, die veeleer in strikte, ja abundante solidariteit zich uitviert. Zijn souvereiniteit is Zijn solidariteit. Immanuël! God met ons! Dat te begripen als het onbegrijpelijke, dat te begripen als de vooronderstelling van de prediking van de Kerk — ook van de schepping, van de „natuur”, ook van het bestaan zelf, dat in zichzelf vreugde is en tot steeds nieuwe vreugde zich verheft — ziedaar de onderstellingen van Barth's Schriftleer, waarvan wij geloven, dat zij kloppen met de schriftuurlijke gegevens. Of het klopt....? Er is geen theologia te drijven zonder de oefening van het gebed: moge het werkelijk en meer en meer klóppen.

—K. H. MISKOTTE

ONTMOETING VAN CHRISTENEN EN MOHAMMEDANEN

In Bhamdoun, pl.m. 24 km. van Beiroet in Libanon, is een congres gehouden, dat waarschijnlijk het eerste is in zijn soort in de geschiedenis van het Christendom en de Islam. Een gelijk aantal Mohammedanen en Christenen, uit 22 landen, zijn bijeen geweest met het doel: na te gaan in hoeverre Islam en Christendom kunnen samenwerken om het gemeenschappelijk doel te bereiken: de respectievelijke geestelijke waarden door te geven aan de jongere generatie. Er werd slechts Engels en Arabisch gesproken, en er was voor tolken gezorgd.

Er wordt gemeld, dat het congres een zeer harmonisch verloop had. Men gevoelde zich

als één familie. Des Vrijdags was er een Islamietische, en des Zaterdags een Christelijke godsdienstoefening belegd. Zowel Mohammedanen als Christenen namen met grote eerbied aan deze beide godsdienstoefeningen deel. Met nadruk werd gezegd, dat het doel van dit congres religieus noch politiek was, maar een poging om te komen tot gemeenschap, begrip en samenwerking.

KERKEN RICHTEN ZICH TOT DE WERELDRAAD VAN KERKEN

De vertegenwoordigers van de Protestantse kerken in Tsjechoslowakije hebben een oproep gericht tot het Uitvoerend Comité van de Wereldraad van Kerken, waarin zij o.m. het volgende zeggen:

1. Wij verzoeken het Uitvoerend Comité van de Wereldraad van Kerken zich met beslistheid uit te spreken tegen de herbe wapening van West-Duitsland.
2. Wij zijn van mening, dat de stem van de Wereldraad van Kerken tegen het sluiten van militaire pacts, die Europa in twee kampen willen verdelen, zeer zou kunnen bijdragen tot het gerust stellen van de volken van Europa.
3. Wij achten het van 't grootste belang, dat de Wereldraad van Kerken door middel van al zijn organen protesteert tegen de besluiten van de Raad van het Noord-Atlantisch Pact over het gebruik van atoomwapens. Het Uitvoerend Comité van de Wereldraad moet alle aangesloten kerken oproepen met alle beslistheid en met al haar krachten aan te dringen op het verbod van wapens tot massavernietiging, op een algehele ontwapening en het gebruik maken van de atoomenergie voor vreedzame doeleinden, zoals in de besluiten van de tweede Assemblee van de Wereldraad van Kerken tot uitdrukking is gebracht.

HERVORMD-GEREFORMEERD GESPREK

In een gemeenschappelijke vergadering van de Hervormde en Gereformeerde kerkera-den van de gemeente Halfweg is gesproken over de critiek, die van Gereformeerde zijde is geleverd op de Hervormde dienst, die enige tijd geleden door de Leidse studentenpredikant Ds G. Toornvliet werd geleid.

De Gereformeerde predikant te Halfweg, Ds Berger heeft een antwoord gegeven op de vraag, hoe het mogelijk is elkaar als kerk te erkennen en toch afzijdig te blijven staan, hetgeen blijkt uit de critiek op Ds Toornvliet.

De predikant zeide, dat het oecumenisch gesprek nog in een beginstadium verkeert en dat niet een ieder de groeiende toedering tussen de kerken kan bijhouden.

„We moeten met geduld de groei gadeslaan en door ons gesprek en gebed deze bevorderen,” zo merkte hij op.